

Messogis Dağı'ndan Yeni Bir Yazıt
Aninetalı Bouleutes Aurelius Epigonos'un Mezar Taşı
A New Inscription from Mount Messogis
Tombstone of Bouleutes Aurelius Epigonos of Anineta

Murat AYDAŞ*

Öz

Bu makalede sunulan yazıtın buluntu yeri, Aydın şehrinin doğusunda yer alan Kuyucak yerleşimidir. Kuyucak'ta 1900 yılında W. R. Paton tarafından yapılan araştırma, antik Anineta kentinin yerini tespit etmiştir. Messogis Dağı'nda bir Lydia kenti olan Anineta, Mastaura ve Brioula arasında yer almaktaydı. B. V. Head, R. T. Marchese, G. Hirschfeld, ve L. Zgusta kentin adını Aninetus ve Anineton olarak, W. R. Paton, L. Robert, ve P. Thonemann ise Anineta olarak telaffuz etmektedir. Aydın'ın Kuyucak ilçesi ve bu ilçe sınırları içindeki Pamukören arasında toprak altından çıkartıldığı söylenen yazıt, buluntu yerinin eski çağda nekropolis olduğunu göstermektedir. Zira bir meclis üyesinin kent mezarlığı dışına ıssız bir alana gömülmesi hayatın olağan akışına aykırıdır. Ayrıca, bu makalede incelenen yeni yazıtla Aninetalı iki kamu görevlisi ilk kez tespit edilmiş ve Anineta kentinde bouleuterion'un varlığı ilk kez belgelenmiştir. Arkeolojik kazıyla bu yapının yeri ve mimarisi belirlenmelidir.

Anahtar kelimeler: Messogis, Maiandros, Lydia, Aydın, Kuyucak, Anineta, Mezar yazıtı.

Abstract

The findspot of the inscription presented in this article is Kuyucak, the settlement that lies east of the city of Aydın. The exploration in Kuyucak carried out by W. R. Paton in 1900 detected the location of the ancient city of Anineta. Anineta, a Lydian city on Mt. Messogis, stood between Mastaura and Brioula. B. V. Head, R. T. Marchese, G. Hirschfeld, and L. Zgusta pronounced the city's name as Aninetus and Anineton, while W. R. Paton, L. Robert, and P. Thonemann pronounced its name as Anineta. The inscription, which is said to have been unearthed between Kuyucak, the borough of the Aydın province, and Pamukören in the district of Kuyucak, reveals that the findspot was a necropolis in antiquity. Because the burial of a council member in a deserted area outside the urban cemetery is against the ordinary course of life. In addition, with the new inscription, examined in this article, two public officers of Anineta are identified for the first time, and the existence of bouleuterion in the city of Anineta is documented for the first time. The location and architecture of this building should be determined by archaeological excavations.

Keywords: Messogis, the Maeander River, Lydia, Aydın, Kuyucak, Anineta, Epitaph.

Arkadaşım Prof. Dr. Tuncay Ercan Sepetçioğlu (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi), kendisine gösterilmiş bir yazıt fotoğrafını, okumam için bana gönderdi. Detaylı inceleme için buluntu yerini sorduğumda, sadece fotoğrafı gördüğünü, kendisine yazıtın Kuyucak ile yakınındaki Pamukören arasında bulunduğunun söylendiğini bildirdi. Antropolog ve tarihçi Prof. Dr. Tuncay Ercan Sepetçioğlu'na teşekkür ederim. Çünkü önemli tarihi bir belgenin görsel ve yazılı kayıt altına alınmasına yine büyük katkısı olmuştur.

* Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Arkeoloji Bölümü.

0000-0002-3915-3683 | maydas@adu.edu.tr

Fotoğrafa bakılınca fark edilmektedir ki bu mezar taşı, mezar açılmadan önce, üzerindeki toprak alınır alınmaz fotoğraflanmıştır. Bu nedenle mezar taşının fotoğrafının *in situ* çekildiği açıktır. Sat. 4-6'daki ceza uyarısı ve cezanın gerekçesi, buluntu yerinin bir *nekropolis* olduğuna işaret etmektedir. Bir meclis üyesinin, bir kamu görevlisinin onayıyla kent mezarlığı dışına, ıssız bir alana gömülmesi hayatın olağan akışına aykırıdır. Yapılmış yasadışı kazı da bu alanın arkeolojik alan olduğunu göstermektedir. Kuyucak'ta ve civarında, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle yapılan arkeoloji çalışması yoktur.

Kuyucak ve Pamukören, eski çağda Messogis olarak adlandırılmış dağda, batıda Mastaura, doğuda Brioula, güneyde Antiochea ad Maeandrum antik kentlerinin arasında bulunmaktadır. Fakat bu kentlerden uzaktadır. Bu nedenle Kuyucak ve Pamukören ile yazıtın bulunduğu *nekropolis*'in bu üç antik kentten birinin *khora*'sı içinde yer alması olası görünmemektedir. Bu durumda yazıtın bulunduğu *nekropolis*, bu üç antik kentten daha yakın konumda yer alan bir yerleşimin; yazıttan elde ettiğimiz çıkarıma göre *bouleuterion*'u olduğu için bir kentin *nekropolis*'i olmalıdır.

Bu coğrafya hakkında antik yazarlar şu bilgileri vermektedir:

- I. Strab. XIV.1.47: περικεινται δε ἀξιόλογοι κατοικίαι πέραν τοῦ Μαιάνδρου, Κοσκίνια καὶ Ὀρθωσία, ἐντὸς δὲ Βριούλα, Μάσταυρα, Ἀχάρακα. “*Maiandros'un ötesinde söz etmeye değer Koskinia ve Orthosia katoikia'ları, berisinde ise Brioula, Mastaura ve Akharaka yer alır.*”
- II. Strab. XII.8.15: Μαιάνδρος τέως μὲν διὰ τῆς Φρυγίας φέρεται, ἔπειτα διορίζει τὴν Καρίαν καὶ τὴν Λυδίαν κατὰ τὸ Μαιάνδρου καλούμενον πεδίον. “*Maiandros bir süre Phrygia'da akar; sonra Maiandros'un adını alan ovada Karia'yi ve Lydia'yi ayırır.*”
- III. Steph. Byz. *Ethnikon*, 448: Μέσσωγίς, ὄρος Λυδίας. “*Messogis, Lydia'da bir dağdır.*”
- IV. Steph. Byz. *Ethnikon*, 436: Μάσταυρα, πόλις Λυδίας. “*Mastaura, Lydia'da bir kenttir.*”
- V. Steph. Byz. *Ethnikon*, 99-100: Ἀντιόχεια. δέκα πόλεις ἀναγράφονται, εἰσὶ δὲ πλείους. (...) ἐνδεκάτη Καρίας. “*Antiokheia. On kent kayıtlıdır. Fakat daha fazla Antiokheia kenti vardır. Onbirinci Antiokheia kenti Karia'dadır.*”

Varlığı, kendi sikkelerindeki Ἀνινησίους, Ἀνινησίων δήμος lejantlarından¹ ve Antiocheia ad Maeandrum'da bulunmuş yazıttan² bilinen Lydia kenti Anineta³,

¹ Head 1887, 548 s.v. *Aninetus*: “Autonomous of Imperial times. *Inscr.*, ANINΗΣΙΟΙΣ, ANINΗΣΙΩΝ ΔΗΜΟΣ”; RE 1894, 2211 s.v. *Anineton* (Ἀνινητων): “Stadt in Lydien. Auf Münzen der Kaiserzeit Ἀνινησίων δήμος Head HN 548 [Hirschfeld.]”; Marchese 1976, 112, 162-163, 165-167, 169-170, 173, 180-182, 193, 195, 197-199, 212-215, 232-233 s.v. *Aninetus*; Robert 1980, 325-334 s.v. *Anineta*; Zgusta 1984, 77, no. 72 s.v. Ἀνινητων; Thonemann 2011, 238 s.v. *Anineta*.

² Buresch 1894, 102-103, sat. 13: ὁ δήμος ὁ Ἀ[νινησίων]. *Ibid.*, 103: “Die vorstehende Inschrift fand und las ich im Juli 1888 im Gebiet der vom Erdboden verschwundenen alten Stadt Antiocheia a. M.”; 129-130: “Z. 13 (...) also sicher Ἀνινησίων, wie auf den seltenen Münzen der Stadt steht”; Robert 1980, 326: “C'est une liste imposante de plus de vingt villes qui avaient honoré par des couronnes et des décrets un citoyen défunt d'Antioche”.

³ Paton 1900, 64 s.v. *Anineta*: “On one of the spurs of Mount Messogis, about 1¼ hours from the Kuyujuk stands the village of Boghdaylik; close to the village are the remains of the circuit of an ancient acropolis. (...) There are no traces of public buildings except a few marbles in the village, among them the inscription No. X, which proves the site to be Anineta. I procured a coin of Anineta on the spot”; 79-

Mastaura ve Brioula arasında Kuyucak yakınlarında yer almaktadır⁴. O halde bugün Kuyucak sınırları içinde kalan bu *nekropolis*, Anineta kentinin *nekropolis*'idir. Aşağıda incelenen yazıt, Anineta kentinin epigrafik buluntusudur.

Βουλευτῆς Aurelius Epigonos'un Mezar Taşı

Fotoğrafa göre meclis üyesinin mezar taşı mermerdir. Kalınlığı fotoğraftan anlaşılmamaktadır. Olasılıkla dikdörtgendir. Üzerinde herhangi bir figür ya da motif görünmemektedir. Mezar taşının şekli onun stel olduğunu düşündürmektedir. Stel alınlıksızdır. Arkaya devrilmiş ve zamanla toprak altında kalmıştır. Yazıtı hasar görmemiştir. Bütün satırları eksiksizdir. Fotoğraf, mezarın tipi ve Anineta'dan ölü gömme adeti hakkında fikir vermektedir. Fotoğrafa bakılarak sadece bunlar tespit edilebilmektedir.

Ölçüleri: Yazıt fotoğraftan (fig. 1) okunmuştur.

Tarihlendirme: İ.s. 212'den sonra.

Κατὰ συνχώρησιν Κλ(αυδίου) ^{vv}
2 Χρυσάνθου στεφανηφόρου,
ἢ ισώστη ἐστὶν Αὐρ(ηλίου) Ἐπιγόνου,
4 βουλευτοῦ· εἰς ἣν οὐδὶς ἕτερος
ἐνταφήσεται, ἐπεὶ ἀποτεῖσει
6 ^{vacat} εἰς τὸ ταμεῖον X ,α. ^{vacat}

Çevirisi

“*Stephanephoros Claudius Khrysanthos'un onayı ile bu mezar, bouleutes (meclis üyesi) Aurelius Epigonos'un mezarıdır. Bu mezara başka hiç kimse gömülmeyecektir. Aksi takdirde tameion'a 1000 denaria ceza ödeyecektir*”.

Sat. 1-2: Claudius Khrysanthos adlı bir *stephanephoros* Anineta'da ilk kez belgelenmektedir.

Sat. 3; 4: εισώστη yerine ισώστη; οὐδεις yerine οὐδὶς yazılmıştır. -ει yerine -ι kullanımı için bk. Gignac 1976, 190; 249.

Sat. 3-4: Aurelius Epigonos adlı bir *bouleutes* Anineta'da ilk kez belgelenmektedir.

Sat. 6: *Tameion* sözcüğünün hangi hazineyi kastettiği açık değildir. Roma İmparatorluğu Hazinesi ya da Anineta Kent Hazinesi olabilir.

Anineta kentinde Διόδο[τος] (Diodotos) adlı magistrat⁵ ve Ἀνθέστιος (Anthestios) adlı hayırsever⁶ tespit edilmişti. Bu makalede incelenen yazıttan

80, the inscription no. X, b [ἡ πόλις ἦ] | Ἀνινησι[ω]ν. “There is no doubt about the important word Ἀνινησιών in b”.

⁴ Robert 1980, 324: “(...) Aninetos (Anineta), qui était maintenant fixée avec certitude entre Mastaura et Brioula près de la vallée du Méandre”; 325, dn. 17: “(...) après être descendus d’Anineta, par les stations de Kuyucak et d’Horzumlu (...)”.

⁵ Robert 1980, 329.

⁶ Head 1887, 548: ΑΝΘΕΣΤΙΟΣ ΑΝΕΘΗΚΕ; Robert 1980, 331: Ἀνθέστιος ἀνέθηκε.

Anineta'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde görev yapmış *stephanephoros* ve *bouleutes* tespit edilmektedir: Claudius Khrysanthos ve Aurelius Epigonos. Anineta'da bu iki kamu görevlisinden başka bir *bouleutes* ve *stephanephoros* adı ile başka kamu görevlilerinin adları bilinmemektedir.

Anineta'da *stephanephoros*'un *nekropolis*'ten sorumlu olduğu da ilk kez bu yazıttan öğrenilmektedir. Ayrıca, Anineta *nekropolis*'inin yeri ve bu iki kamu görevlisinden Aurelius Epigonos'un mezarı ile Anineta'da *bouleuterion*'un varlığı da bu makalede incelenen yazıtla keşfedilmektedir.

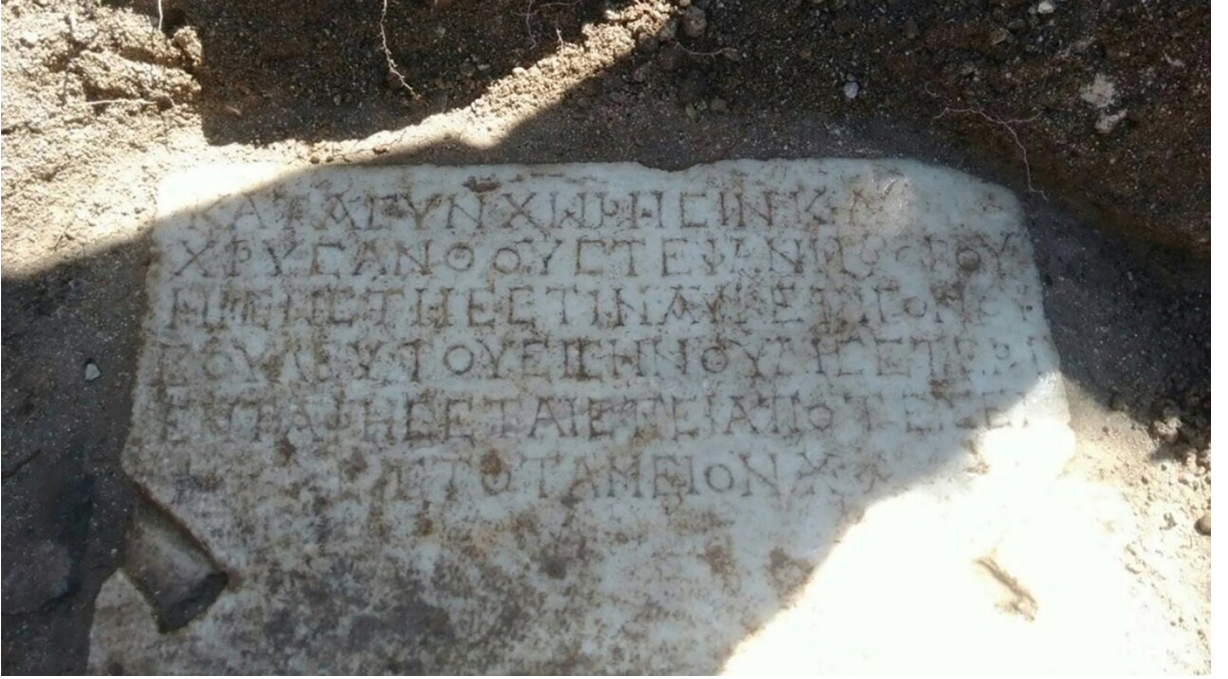

Fig. 1. Mezar taşının buluntu durumu

KAYNAKÇA

Buresch 1894

K. Buresch, "Zur lydischen Epigraphik und Geographie", 102-132, *Ath. Mitt.* XIX, Athen, 1894.

Gignac 1976

F. Gignac, *A Grammar of the Greek Papyri of the Roman and Byzantine Periods, I: Phonology*, Milano, 1976.

Head 1887

B. V. Head, *Historia Numorum, A Manuel of Greek Numismatics*, Oxford, 1887.

Marchese 1976

R. T. Marchese, *A History of Urban Organization in the Lower Maeander River Valley: Regional Settlement Patterns to the Second Century A.D.*, New York University, Ph.D., 1976.

Paton 1900

W. R. Paton, "Sites in E. Karia and S. Lydia (Plate VI.)", 57-80, *JHS* XX (1900), Krauss Reprint Nendeln/Liechtenstein, 1971.

RE 1894

A. Pauly, G. Wissowa, and W. Kroll, *Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* (1893-), Band 1, Stuttgart, 1894.

Robert 1980

L. Robert, *A travers l'Asie Mineure: poètes et prosateurs, monnaies grecques, voyageurs et géographie*, Athens and Paris, 1980.

Thonemann 2011

P. Thonemann, *The Maeander Valley: A Historical Geography from Antiquity to Byzantium*, Cambridge, 2011.

Zgusta 1984

L. Zgusta, *Kleinasiatische Ortsnamen*, Heidelberg, 1984.